

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - СКОПЈЕ
ISHP QENDRA E SHËNDETIT PUBLIK - SHKUP

ул. 3 та Македонска бригада бр.18 Скопје, тел. 02/3298 667, факс. 02/3298 251,
www.cph.mk
rr. 3-Brigada e Tretë Maqedonase nr.18 Shkup, tel. 02/3298 667, faks 02/3298 251, www.cph.mk

**Информација за состојбата со респираторните заболувања во
Скопскиот регион за 2021 година**

Скопје, март 2022

Ј.З.У. Центар за јавно здравје Скопје

В.д. ДИРЕКТОР: D-r sci Besim Zeqiri

Раководител на Одделението:

Доц. д-р Валентина Симоновска

Уредник:

Доц. Д-р Валентина Симоновска

Автор:

Д-р Билјана Цекова

лекар на специјализација по Социјална медицина и јавно здравје

Дипл. соц. работник Мирвете Бафтија

Обработка на податоци:

Одделение за социјална медицина

Содржина

Резиме	4
Вовед.....	5
Цели на информацијата.....	10
Материјали и метод на работа.....	10
Резултати и дискусија.....	11
Заклучоци.....	30
Предлог мерки.....	31
Користена литература.....	33

**21-ВИ НОЕМВРИ Е СВЕТСКИ
ДЕН НА ХРОНИЧНАТА
ОПСТРУКТИВНА БЕЛОДРОБНА
БОЛЕСТ**

**12-ТИ НОЕМВРИ Е СВЕТСКИ
ДЕН НА БОРБА ПРОТИВ
ПНЕВМОНИЈА**

**5-ТИ МАЈ Е СВЕТСКИ ДЕН НА
АСТМА**

Вовед

Белодробното дишење е размена на гасови што се одвива меѓу алвеолите и крвните капилари во белите дробови, додека ткивно дишење е размената што се одвива меѓу крвните капилари на ткивото и самите клетки на тоа ткиво.

Системот за дишење се состои од низа органи, кои можат да се поделат во две групи:

1. ГОРНИ ДИШНИ ПАТИШТА (носот, грлото и гркланот)

2. ДОЛНИ ДИШНИ ПАТИШТА (душникот, бронхиите и белите дробови со плеврата).¹

Белодробна болест е состојба кога е пореметена функцијата на белите дробови. Во некои случаи проблемот лежи во процесот на размената на гасовите кога е спречена апсорпцијата на кислородот и елиминацијата на јаглерод диоксид.

Во друг случај проблемот лежи во невозможноста бронхијалниот состав да го доведе воздухот до алвеолите најчесто поради зачепување на бројнхијалното стебло.

Понекогаш проблемот е во невозможноста белите дробови да ги детоксицираат или отстранат туѓите агенси поради тоа што тие го преоптеретуваат нивниот одбранбен систем.

Респираторните болести често доведуваат до инвалидност и прерана смрт. Причина се за големи трошоци во примарната и болничката здравствена заштита. Воедно ја намалуваат продуктивноста на заболените кои неможат да работат и прерано умираат. Последиците за општествата и економиите се разорувачки, но најмногу ги погодуваат сиромашните, ранливи и загрозени популации, кои порано заболуваат и порано умираат од своите врстници во побогатите опшества. Важноста на респираторни болести постојано се зголемува во последните неколку години и во моментов претставува сериозен јавно здравствен проблем. Хроничните респираторни болести (вклучувајќи го и ракот на белите дробови) претставуваат втора најважна причина за смртност во светот, а нивната фреквенција и дистрибуција се веројатно многу поголеми

---

¹ Проф. д-р И.К.Ѓоргоски, Физиологија 1, Скопје 2011, стр. 2

отколку што се знае, имајќи предвид дека тие често се недоволно дијагностицирани или погрешно дијагностицирани. Всушност, на многу пациенти тешко се дијагностицира се додека хроничното респираторно заболување не стане доволно сериозно за да ги спречи нормалните дневни активности.

Болести на респираторниот систем

Бронхитис е воспаление на обвивката на бронхијалните цевки. Луѓето кои имаат бронхитис најчесто имаат кашлица и искашлување на густа и безбојна слуз и отежнато дишење. Акутниот бронхит е многу чест и во најголем број од случаите е резултат на настинка или друга респираторна инфекција. Хроничниот бронхит пак, е многу посериозна состојба бидејќи претставува континуирана иритација или воспаление на обвивката на бронхијалните цевки, најчесто предизвикано од пушење.² Хроничниот бронхит се манифестира со полоша перцепирана здравствена состојба, функционално ограничување, намалување на секојдневните активности, губење на работно време и поголема потрошувачка на медицински ресурси. Симптомите на хроничниот бронхит треба да се сметаат како индикатори за зголемен ризик од значително нарушување на здравствената состојба и користењето на ресурсите за здравствена заштита.. Хроничниот бронхит е почест кај мажите и ниските социо-економски категории. Така, пациентите со хроничен бронхит треба да бидат специфични цели на стратегии за превенција и откривање, кои треба да ги земат предвид демографските и социо-економските влијанија.³

Хроничната опструктивна белодробна болест (ХОББ) е дефинирана од страна на Светската иницијатива за хронична опструктивна белодробна болест (GOLD) како состојба што се одликува со ограничување на протокот на воздух, кое не е целосно реверзибилно (<http://www.goldcopd.com>). ХОББ се карактеризира со емфизем, состојба што анатомски се дефинира како

---

² <https://zmc.mk/blog/shto-pretstavuva-bronhitis-i-kako-da-se-namali-rizikot-od-ova-zaboluva-e/>

³ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0954611111004>

уништување и проширување на белодробните алвеоли и хроничен бронхит. Клинички се манифестира како состојба со хронична кашлица и создавање мукус.

Фактори на ризик

- Историски повисоката стапка на пушење кај машката популација е веројатно објаснување за повисоката преваленца на ХОББ кај мажите. Сепак, преваленцата на ХОББ кај жените се зголемува како што исчезнува половата разлика во стапката на пушење последните 50 години.
- Респираторни инфекции се проучувани како потенцијален фактор на ризик за појава и прогресија на ХОББ кај возрасните лица. Респираторните инфекции во детскиот период, исто така, претставуваат потенцијални предиспонирачки фактори за евентуална појава на ХОББ.
- При секојдневно изложување на прав на работното место се интензивираат респираторните симптоми и опструкцијата на протокот на воздух. Јагленокопот, работата во рудник за злато и правта од текстилен памук, се сметаат за фактори на ризик за хронична опструкција на протокот на воздух.
- Одредени испитувања покажале дека респираторните симптоми се поинтензивни кај лицата што живеат во урбани средини, во споредба со оние што живеат во рурални области, што може да се објасни со поголемиот степен на загаденост на урбаните средини. Сепак се уште не е утврдена поврзаноста меѓу загаденоста на воздухот и појавата на хронична опструкција на протокот на воздух. Пролонгираната изложеност на чад што се ослободува при согорување на биомаси – што претставува вообичаен начин на готвење во одредени земји – се чини дека е уште еден значаен фактор на ризик за ХОББ кај женската популација во тие земји. Сепак, во повеќето земји, загаденоста на воздухот на околината е многу поневажен фактор на ризик за ХОББ, отколку пушењето цигари.⁴

---

⁴ Д-р Ентони С. Фаучи, д-р Јуџин Браунвалд, д-р Денис Л. Каспер, д-р Стефан Л. Хаузер, д-р Ден Л. Лонго, проф. д-р Џ. Лери Џејмсон, проф. д-р Џозеф Лоскалцо, Принципи на интерната медицина на ХАРИСОН, Табернакул 2012, стр. 1635 - 1636

Акутни горнореспираторни инфекции се меѓу најчестите инфекции кај хуманата популација и на нив отпаѓаат над 50 % од сите акутни заболувања. Инциденцата на акутните респираторни заболувања во САД се движи од 3 до 5.6 инфекции по лице годишно. Стапката е највисока кај децата до едногодишна возраст (6.1 до 8.3 случаи годишно) и останува висока се до 6-тата година од животот, по што се забележува прогресивно намалување. Кај возрасните се јавуваат 3 до 4 инфекции по лице годишно. Овие заболувања се причина за 30 % до 50 % отсуство од работа кај возрасните и за 60 % до 80 % отсуство од училиште. Употребата на антибактериски агенс во третманот на овие вирусни заболувања е главната причина за неадекватното користење на антибиотиците. Процентот е дека две третини до три четвртини од сите акутни респираторни заболувања се од вирусно потекло.⁵

Пневмонијата е инфекција на белодробниот паренхим. Различни бактериски видови, микоплазми, хламидии, рикети, вируси, фунги и паразити можат да предизвикаат пневмонија. Според студијата за глобално оптоварување на болести, повреди и фактори на ризик од 2017 година, пневмонијата останува водечка причина за смрт кај децата на возраст под пет години, и покрај 36% намалување на смртните случаи поврзани со пневмонија кај оваа популација во последните десет години. Во истиот период, кај возрасните над 70 години е забележан пораст од 34% на смртните случаи поради пневмонија. *Streptococcus pneumoniae* (пневмококот) останува најчеста причина за пневмонија и исто така главен убиец и кај децата и кај возрасните.

Поради актуелната хуманитарна криза, милиони раселени луѓе се соочуваат со неизвесна иднина. Тие се изложени на исклучително висок ризик од инфекции како пневмонија поради неухранетост, загадување на воздухот во затворените простории, пренатрупаност, здравствени недостатоци и ограничен пристап до вода. Општо прифатено е дека пневмонијата може да има разурнувачки ефект врз ранливите популации како што се бегалците, бездомниците и корисниците на дрога. Спротивно на тоа, малку се знае за пневмонијата и нејзиното влијание

---

⁵ Проф. д-р Дејан Докиќ, поглавје Пулмологија, Интерна Медицина, Скопје 2002 год, стр.341

врз здравјето на општата популација: постои широко распространета заблуда дека таа ги погодува само особено ранливите луѓе.

Кај некои луѓе, пневмонијата е поврзана со само неколку клинички симптоми, но кај други може да се манифестира како фулминантна инфекција, поврзана со респираторни и системски компликации што доведуваат до смрт. Непознавањето на општата јавност за сериозноста, компликациите и последиците од пневмонијата е прашање на голема загриженост.⁶

2. Цели на информацијата

Основна цел на оваа Информација е да се прикаже состојбата со најчестите респираторни заболувања на населението што го покрива Центарот за јавно здравје – Скопје за 2021 година. Да се укаже на сериозноста на заболувањата и потребата од правилно и рано дијагностицирање на истите. Да се посочат соодветни превентивни мерки за респираторните заболувања.

3. Материјал и методи на работа

Во ова истражување користени се стандардни збирни извештаи од амбулантно – поликлиничка дејност од службата за општа медицина, здравствена заштита на деца, здравствена заштита на училишни деца и младина за општините кои ги покрива Центарот за јавно здравје - Скопје, како и Индивидуланиот извештај за болничко – стационарно лекувано лице од болничка здравствена заштита.

Методот на работа е дескриптивен со направена ретроспективна анализа на податоците за 2021 година.

Резултатите ќе бидат претставени табеларно и графички преку избрани статистички индикатори во стапки на 1.000 жители и проценти.

---

⁶ <https://blogs.biomedcentral.com/on-health/2019/11/12/pneumonia-is-a-major-threat-to-public-health-why-dont-we-acknowledge-the-fact/>

4. Резултати и дискусија

Регистриран морбидитет од групата болести на респираторен систем (J00-J99) во амбулантно – поликлиничка дејност за Скопскиот регион за 2021 година

Дејност општа медицина

Во структурата на најзастапени субкатегории на болестите на респираторен систем (J00-J99) во дејност општа медицина **првото место го завзема субкатегорија акутен фарингит и акутен тонзилит (J02-J03)** и има вкупен број од 69.872 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 147,7 /1.000 жители, односно **33% од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања во дејност општа медицина**. Во однос на дистрибуцијата по пол 28.996 лица се од машки пол со стапка на специфичен морбидитет од 126,3 /1000 жители, а 40.876 се од женски пол (168,0 /1.000 жители).

Второ место припаѓа на субкатегоријата **акутен бронхит и акутен бронхиолит (J20-J21)** и има вкупен број 33.697 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 71,2/1.000 жители, односно **завзема 16% од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања во дејност општа медицина**. Вкупниот број на лица од машки пол е 13.442 со стапка од 58,6 /1.000 жители, додека пак 20.255 се лица од женски пол (83,2 /1.000 жители).

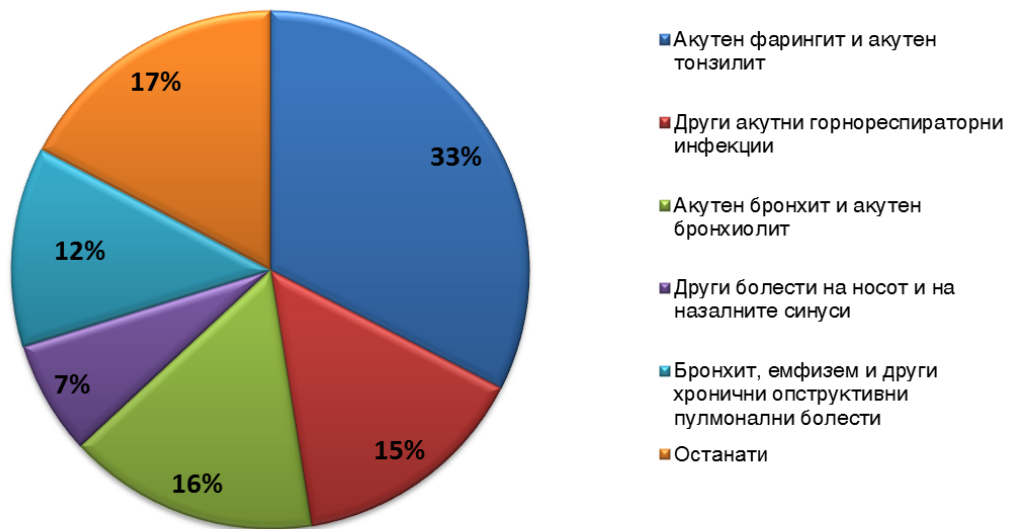
Третото место го завзема субкатегоријата **други акутни горно-респираторни инфекции (J00-J01, J05-J06)** и има број од 32.092 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 67,9 /1.000 жители, односно **15% од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања во дејност општа медицина**. Притоа 12.323 лица се од машки пол, додека 19.769 се од женски пол со стапка на специфичен морбидитет од 53,7 /1.000 за машки пол и 81,2 /1.000 жители за женски пол. (Табела бр.1 и Графикон бр.1 во прилог).

Табела бр.1 Специфична стапка на морбидитет за болести на респираторниот систем за дејност општа медицина во Скопскиот регион за 2021 година

Реден број	Заболувања и состојби	Шифра по МКБ - 10	Вкупно			20-24г.			25-34г.			35-44г.			45-54г.			55-64г.			65-74г.			75+г.		
			Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1	Akut en faringiti akut entonzilit	J02-J03	147,7	126,3	168,0	41,7	34,9	48,6	169,1	138,2	200,0	186,0	153,5	217,9	148,8	124,9	171,3	160,0	137,5	181,3	137,8	133,1	141,7	107,8	112,8	104,1
2	Akut en laringiti traheit	J04	29,0	22,7	34,9	3,3	2,9	3,7	26,7	20,1	33,4	34,2	25,5	42,7	30,3	22,3	37,9	36,9	27,6	45,7	35,0	33,3	36,4	27,0	28,1	26,3
3	Drugi akutni gornorespiratorni infekcii	J00-J01,J05- J06	67,9	53,7	81,2	23,6	18,8	28,4	80,5	61,6	99,4	91,9	71,2	112,2	68,7	53,1	83,5	68,4	52,8	83,3	54,6	47,7	60,1	38,6	38,8	38,5
4	Influenca	J10-J11	0,7	0,6	0,9	0,1	0,1	0,2	0,9	0,8	1,0	1,0	0,8	1,3	0,9	0,6	1,1	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3	0,4
5	Pnevmonija	J12-J18	17,7	17,4	17,9	1,3	1,6	0,9	6,7	6,5	6,8	13,4	12,1	14,6	16,7	16,3	17,0	29,3	28,1	30,5	34,1	37,4	31,5	40,1	46,7	35,3
6	Akut en bronhiti akut en bronholiti	J20-J21	71,2	58,6	83,2	9,3	8,1	10,6	54,7	44,0	65,5	78,4	61,9	94,6	74,9	56,8	92,1	92,3	76,0	107,7	95,9	88,2	102,3	95,0	100,8	90,7
7	Hroničen sinusit	J32	7,1	5,7	8,5	1,7	1,3	2,1	6,6	5,9	7,4	8,6	6,7	10,4	8,3	6,3	10,1	9,0	6,2	11,6	7,1	6,4	7,8	4,8	5,2	4,5
8	Drugi bolesti na nosot i na nazalnite sinusi	J30-J31,J33- J34	32,2	25,1	38,9	5,8	5,4	6,3	30,7	25,8	35,6	41,9	30,7	52,8	34,0	24,3	43,2	37,4	26,0	48,3	34,4	30,6	37,4	26,2	29,1	24,1
9	Hronična bolest na tonzilite i adenoidite	J35	0,9	0,7	1,0	0,9	1,0	0,8	1,6	1,5	1,7	1,0	0,8	1,3	0,6	0,5	0,8	0,5	0,4	0,6	0,4	0,2	0,5	0,4	0,4	0,4
10	Drugi bolesti na gornore- spiratorniot trakt	J36-J39	1,2	1,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,9	0,6	1,2	1,0	0,6	1,3	1,2	0,9	1,4	2,3	2,0	2,5	1,7	2,0	1,5	1,3	2,2	0,7
11	Bronhiti, emfizemi drugihronični opstrukтивни pulmonalni bolesti	J40-J44	56,6	46,4	66,3	1,3	1,1	1,5	12,0	9,0	14,9	26,1	18,2	33,9	46,1	30,8	60,6	102,6	80,4	123,6	141,6	135,6	146,4	163,3	178,9	151,7
12	Astma	J45-J46	9,3	5,0	13,4	0,7	0,7	0,7	5,3	3,3	7,4	11,1	6,5	15,6	10,5	4,6	16,2	12,5	6,3	18,4	13,3	7,2	18,3	11,7	7,4	14,9
13	Bronhiektazi- ja	J47	0,3	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,2	1,0	0,5	1,3	1,4	1,8	1,2
14	Pnevmonioza	J60-J64	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
15	Pnevmonioza pri dru- ena so tuberkuloza	J65	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
16	Drugi bolesti na respi- ratorniot sistem	J22, J66- J99	12,4	11,3	13,4	0,6	0,6	0,7	7,3	6,9	7,6	11,2	9,0	13,4	13,3	10,7	15,7	19,1	17,5	20,6	19,8	21,6	18,3	19,3	22,8	16,7
17	Вкупно	J00 - J99	454,3	374,8	529,3	90,3	76,5	104,5	403,0	324,1	481,9	505,9	397,7	612,0	454,3	352,3	551,0	570,9	461,4	674,9	577,3	544,4	604,2	537,4	575,2	509,4

Извор на податоци: Центар за јавно здравје - Скопје

Графикон бр.1 Процентуален приказ на најчестите респираторни заболувања во дејноста општа медицина за 2021 година

Извор на податоци: Центар за јавно здравје - Скопје

Дејност здравствена заштита на училишни деца и младина

Во структурата на најзастапени субкатегории на болестите на респираторен систем (J00-J99) во дејност здравствена заштита на училишни деца и малдина **првото место го завзема субкатегорија акутен фарингит и акутен тонзилит (J02-J03)** и има вкупен број од 31.940 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 206,3 /1.000 жители, односно **56% од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања**. Во однос на дистрибуцијата по пол 16.127 лица се од машки пол со стапка на специфичен морбидитет од 204,1/1000 жители, а 15.813 се од женски пол (208,6 /1.000 жители).

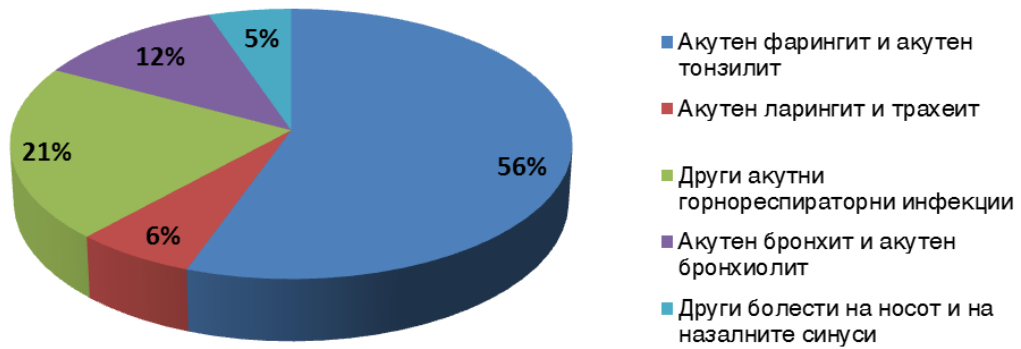
Второ место припаѓа на субкатегоријата **други акутни горно-респираторни инфекции (J00-J01, J05-J06)** и има вкупен број 12.073 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 78,0 /1.000 жители, односно **завзема 21% од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања**. Вкупниот број на лица од машки пол е 6.092 со стапка од 77,1 /1.000 жители, додека пак 5.981 се лица од женски пол (78,9 /1.000 жители).

Третото место го завзема субкатегоријата **акутен бронхит и акутен бронхиолит (J20-J21)** и има број 6.885 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 44,5 /1.000 жители, односно **12% од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања**. Притоа 3.705 лица се од машки пол, додека 3.180 лица се од женски пол со стапка на специфичен морбидитет од 46,9 /1.000 за машки пол и 41,9 /1.000 жители за женски пол. (Табела бр.2 и Графикон бр.2 во прилог).

Табела бр.2 Специфична стапка на морбидитет за болести на респираторен систем за дејност здравствена заштита на училишни деца и младаина во Скопскиот регион за 2021 година

Реден број	Заболувања и состојби	Шифра по МКБ - 10	Вкупно			до 7 г			7 - 9 г			10 - 14 г			15 - 19 г			20 - 24 г		
			Вкупно	м	\	Вкупно	м	\	Вкупно	м	\	Вкупно	м	\	Вкупно	м	\	Вкупно	м	\
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1	Akuten faringiti akuten tonzilit	J02-J03	206,3	204,1	208,6	0	0	0	401,7	411,5	391,2	258,6	264,4	252,5	165,1	158,2	172,3	94,8	80,5	109,5
2	Akuten laringiti trahеit	J04	23,5	24,9	22,1	0	0	0	56,9	66,6	46,6	27,1	30,1	24,0	15,9	14,9	16,8	10,0	7,4	12,7
3	Drug akutni gor nospi ratorni infekcii	J00- J01,J05- J06	78,0	77,1	78,9	0	0	0	147,9	152,1	143,4	96,7	98,0	95,3	66,2	63,5	68,9	35,3	30,3	40,4
4	Influenca	J10-J11	1,1	1,2	1,1	0	0	0	1,4	1,6	1,1	1,5	1,4	1,6	1,1	1,4	0,9	0,6	0,6	0,7
5	Pnevmonija	J12-J18	2,4	2,5	2,4	0	0	0	4,6	5,2	3,9	2,1	1,9	2,4	2,3	2,2	2,4	1,7	1,8	1,6
6	Akuten bronhiti akuten bronholit	J20-J21	44,5	46,9	41,9	0	0	0	93,7	101,1	85,8	54,2	61,9	46,1	30,4	29,7	31,1	23,1	20,4	25,9
7	Hroni -en si nusi t	J32	1,7	1,7	1,7	0	0	0	2,0	1,9	2,1	1,6	1,8	1,4	1,6	1,8	1,5	1,7	1,5	1,8
8	Drug bol esti na nosoti na nazalni te si nusi	J30- J31,J33- J34	19,5	21,3	17,7	0	0	0	26,5	31,8	20,9	21,6	25,4	17,5	18,3	18,4	18,3	15,1	14,6	15,6
9	Hroni -na bol est na tonzilitеi adenoidite	J35	2,3	2,4	2,1	0	0	0	5,2	6,5	3,8	2,6	2,9	2,3	1,5	1,3	1,7	1,2	0,8	1,5
10	Drug bol esti na gor no respi ratorni ot trakt	J36-J39	0,3	0,3	0,3	0	0	0	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,1	0,4
11	Bronhit, emf izemi drug hroni -ni opstrukti vni pul monalni bol esti	J40-J44	3,6	4,1	3,1	0	0	0	5,1	6,3	3,7	4,0	5,4	2,6	3,3	3,3	3,4	2,8	2,6	3,0
12	Astma	J45-J46	3,7	4,3	3,0	0	0	0	3,2	4,2	2,1	5,3	6,5	4,0	3,6	3,7	3,4	2,5	2,9	2,2
13	Bronhi ektazi ja	J47	0,0	0,1	0,0	0	0	0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
14	Drug bol esti na respi ratorni ot si stem	J22, J60- J99	1,9	2,0	1,8	0	0	0	2,9	3,1	2,7	1,6	1,6	1,5	1,8	1,6	2,0	1,8	2,0	1,6
15	Вкупно	J00 - J99	388,8	392,7	384,7	0	0	0	751,3	792,4	707,4	477,2	501,4	451,5	311,5	300,3	323,2	190,9	165,5	216,9

Графикон бр.2 Процентуален приказ на најчестите респираторни заболувања во дејноста здравствена заштита на училишни деца и младиња за 2021 година

Извор на податоци: Центар за јавно здравје - Скопје

Дејност здравствена заштита на деца

Во структурата на најзастапени субкатегории на болестите на респираторен систем (J00-J99) во дејност здравствена заштита на деца на **прво место се наоѓа субкатегорија акутен фарингит и акутен тонзилит (J02-J03)** и има вкупен број од 33.768 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 614,5 /1.000 жители, односно **45% од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања во дејност здравствена заштита на деца**. Во однос на дистрибуцијата по пол 17.632 лица се од машки пол со стапка на специфичен морбидитет од 616,5 /1000 жители, а 16136 се од женски пол (612,4 /1.000 жители).

Второ место припаѓа на субкатегоријата **други акутни горно-респираторни инфекции (J00-J01, J05-J06)** и има вкупен број 18.271 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 332,5/1.000 жители, односно зазема **24% од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања**. Вкупниот број на лица од машки пол е 9.522 со стапка од 332,9 /1.000 жители, додека пак 8.749 се лица од женски пол (332,1 /1.000 жители).

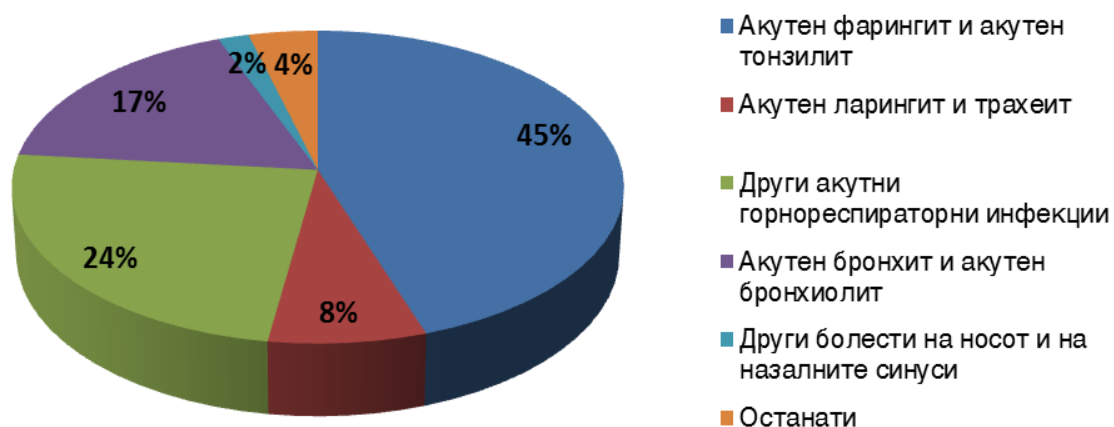
Третото место го зазема субкатегоријата **акутен бронхит и акутен бронхиолит (J20-J21)** и има број 13.195 регистрирани заболувања со стапка на специфичен морбидитет од 240,1 /1.000 жители, односно **17% од вкупниот број на регистрираниот морбидитет**. Притоа 7.257 лица се од машки пол, додека 5.938 лица се од женски пол со стапка на специфичен морбидитет од 253,7 /1.000 за машки пол и 225,4 /1.000 жители за женски пол. **(Табела бр.3 и Графикон бр.3 во прилог).**

Табела бр.3 Специфична стапка на морбидитет за болести на респираторен систем за дејност здравствена заштита на деца во Скопскиот регион за 2021 година

Реден број	Заболувања и состојби	Шифра по МКБ - 10	Вкупно			до 1 год.			од 1 - 2 год.			од 3 - 4 год.			од 5 - 6 год.		
			Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Akuten faringiti akuten tonzilit	J02-J03	614,5	616,5	612,4	626,7	549,2	712,3	685,4	707,0	662,0	635,4	647,6	622,3	520,0	530,3	508,7
2	Akuten laringiti traheit	J04	103,1	108,6	97,1	84,7	74,5	95,9	119,5	125,9	112,5	115,9	123,9	107,3	83,0	92,6	72,5
3	Drugi akutni gornorespiratorni infekcii	J00-J01,J05- J06	332,5	332,9	332,1	440,2	437,3	443,5	371,0	369,3	372,8	331,7	336,9	326,1	247,1	246,6	247,7
4	Influenca	J10-J11	7,9	7,2	8,7	10,8	9,3	12,3	10,2	9,6	10,9	7,0	6,1	8,0	5,2	5,0	5,5
5	Pnevmonija	J12-J18	22,2	23,2	21,2	25,9	26,7	24,9	29,2	29,8	28,6	24,0	25,9	22,0	12,1	12,6	11,6
6	Akuten bronhiti akuten bronholit	J20-J21	240,1	253,7	225,4	304,0	326,2	279,4	286,9	298,5	274,3	242,1	254,9	228,4	164,0	176,7	150,2
7	Hroničenski nuziti	J32	3,8	3,9	3,7	5,3	4,9	5,7	4,1	3,9	4,4	3,1	4,1	1,9	3,5	3,2	3,8
8	Drugi bolesti na nositi na nazalnite sinusi	J30-J31,J33- J34	24,8	26,9	22,4	3,7	5,2	2,0	20,9	22,7	19,0	32,9	34,8	30,8	30,0	33,2	26,5
9	Hronična bolest na tonsilite i adenoidite	J35	6,1	6,9	5,3	0,8	0,5	1,1	7,0	6,4	7,6	8,7	10,6	6,6	5,2	6,7	3,5
10	Drugi bolesti na gorniot respiratornitrakt	J36-J39	0,6	0,7	0,4	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,6	0,1	0,9	1,2	0,7
11	Bronhiti, emfizemi drugi drugihronični opstrukтивни pulmonalnoibolesti	J40-J44	6,8	8,7	4,7	2,7	4,9	0,3	5,9	6,9	5,0	7,5	9,6	5,2	8,8	11,3	6,0
12	Astma	J45-J46	2,0	2,4	1,6	0,3	0,3	0,3	0,6	0,6	0,7	2,3	2,9	1,7	3,7	4,5	2,9
13	Bronhiektazija	J47	2,7	3,0	2,3	4,5	4,7	4,3	3,5	3,7	3,2	2,4	3,1	1,7	1,4	1,5	1,2
14	Drugi bolesti na respiratorniot sistem	J22,J60-J99	3,6	3,3	4,0	6,7	6,0	7,4	5,2	4,2	6,2	3,1	3,0	3,2	1,3	1,4	1,2
15	Вкупно	J00 - J99	1370,8	1398,0	1341,2	1516,7	1450,3	1590,0	1549,8	1588,9	1507,6	1416,5	1464,0	1365,5	1086,2	1126,7	1041,7

Графикон бр.3 Процентуален приказ на најчестите респираторни заболувања во дејноста здравствена заштита на деца за 2021 година

Извор на податоци: Центар за јавно здравје - Скопје

- **Регистриран морбидитет од групата болести на респираторен систем (J00-J99) во болничката дејност дејност за Скопскиот регион за 2021 година**

Во структурата на болничката дејност најголем удел на лекувани болни од групата болести на респираторен систем (J00-J99) припаѓа на субкатегија **J18 Пневмонија, неозначен микроорганизам** и има вкупен број од 1.040 хоспитализирани лица со стапка на специфичен морбидитет од 1,6 /1.000 жители со што се номинира на **прво место** во однос на бројот на хоспитализации од регистрираните респираторни заболувања. Процентуално **завзема 41% од сите хоспитализации со регистрирани заболувања од оваа група**. Од нив 588 хоспитализирани болни се од машки пол (стапка на специфичен морбидитет од 1,9 /1.000 жители) и 452 хоспитализирани болни се од женски пол (1,4 /1.000 жители). Во однос на возрастната категорија најголем број на хоспитализирани болни се од **1-4 години** и истиот изнесува 301 лице (односно стапка од 10,1/1.000 жители). Притоа 155 хоспитализирани лица од возрастната категорија 1-4 години се од машки пол (стапка од 10,1/1.000 жители), додека 146 се од женски пол (стапка од 10,1/1.000 жители).

Второто место во однос на бројот на хоспитализирани лица од групата болести на респираторен систем (J00-J99) во болничката дејност припаѓа на субкатегија **J35 Хронични болести на тонзилите и аденоидите**, односно со вкупен број од 376 хоспитализирани лица со стапка на специфичен морбидитет од 0,6/1.000 жители. Процентуално **завзема 10% од сите хоспитализации со регистрирани респираторни заболувања**. Од нив 212 хоспитализирани болни се од машки пол (стапка на специфичен морбидитет од 0,7/1.000 жители) и 164 хоспитализирани болни се од женски пол (0,5/1.000 жители). Во однос на возрастната категорија најголем број на хоспитализирани болни се од **5-9 години** и истиот изнесува 120 лица (односно стапка од 3,0/1.000 жители). Притоа 67 хоспитализирани лица од возрастната категорија 5-9 години се од машки пол (стапка од 3,2/1.000 жители), додека 53 се од женски пол (стапка од 2,7/1.000 жители).

Третото место и припаѓа на субкатегијата **J34 Други заболувања на носот и на назалните синуси** односно со вкупен број од 338 хоспитализирани лица со

стапка на специфичен морбидитет од 0,5/1.000 жители. Процентуално **завзема 9% од сите хоспитализации**. Од нив 184 хоспитализирани болни се од машки пол (стапка на специфичен морбидитет од 0,6/1.000 жители) и 154 хоспитализирани болни се од женски пол (0,5/1.000 жители). Во однос на возрастната категорија најголем број на хоспитализирани болни се од **20-29 години** и истиот изнесува 122 лица (односно стапка од 1,3/1.000 жители). Притоа 63 хоспитализирани лица од возрастната категорија 20 – 29 години и се од машки пол (стапка од 1,3/1.000 жители), додека 59 се од женски пол (стапка од 1,3/1.000 жители).

Четвртото место во однос на бројот на хоспитализирани лица од групата болести на респираторен систем (J00-J99) во болничката дејност припаѓа на субкатегија **J44 Друга хронична опструктивна пулмонална болест**, односно со вкупен број од 309 хоспитализирани лица со стапка на специфичен морбидитет од 0,5/1.000 жители. Процентуално **завзема 8% од сите хоспитализации со регистрирани заболувања**. Од нив 168 хоспитализирани болни се од машки пол (стапка на специфичен морбидитет од 0,5/1.000 жители) и 141 хоспитализирани болни се од женски пол (0,4/1.000 жители). Во однос на возрастната категорија најголем број на хоспитализирани болни се од **70-79 години** и истиот изнесува 90 лица (односно стапка од 2,4/1.000 жители). Притоа 48 хоспитализирани лица од возрастната категорија 70-79 години се од машки пол (стапка од 2,9/1.000 жители), додека 42 се од женски пол (стапка од 2,0/1.000 жители).

Петтото место припаѓа на субкатегијата **J20 Акутен бронхит** односно со вкупен број од 211 хоспитализирани лица со стапка на специфичен морбидитет од 0,3/1.000 жители. Процентуално **завзема 5% од сите хоспитализации со регистрирани респираторни заболувања**. Од нив 137 хоспитализирани болни се од машки пол (стапка на специфичен морбидитет од 0,4/1.000 жители) и 74 хоспитализирани болни се од женски пол (0,2/1.000 жители). Во однос на возрастната категорија најголем број на хоспитализирани болни се од **1-4 години** и истиот изнесува 109 лица (односно стапка од 3,7/1.000 жители). Притоа 76 хоспитализирани лица од возрастната категорија 1-4 години се од машки пол (стапка од 5,0/1.000 жители), додека 33 се од женски пол (стапка од 2,3/1.000 жители).

Табела бр.4 Стапка на специфичен морбидитет за хоспитализирани болни според субкатегијата на болеста и старосната структура за 2021 година															
Шифра	Категорија мажи и жени	до 1 год.	1-4 год.	5-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64год.	65-69год.	70-79год.	80+	Вкупно
		J00 Акутен назофарингит (настинка)	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
J01 Акутен синусит	Вкупно	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
J02 Акутен фарингит	Вкупно	0,8	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J03 Акутен тонзилит	Вкупно	0,5	0,7	0,3	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
J04 Акутен ларингит и трахеит	Вкупно	1,3	0,5	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
J05 Акутен опструктивен ларингит (круп) и епиглотит	Вкупно	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J06 Акутни горнореспираторни инфекции на мултипли и на неозначени локализации	Вкупно	1,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
J10 Инфлуенца предизвикана со идентификуван инфлуенца вирус	Вкупно	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J11 Инфлуенца, вирусот не е идентификуван	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
J12 Вирусна пневмонија, неklasифицирана на друго место	Вкупно	1,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,3	0,2	0,1
J14 Пневмонија предизвикана со Haemophilus influenzae	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J15 Бактериска пневмонија, неklasифицирана на друго место	Вкупно	2,3	0,8	0,1	0,2	0,5	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,0	0,2
J16 Пневмонија предизвикана со други инфективни микроорганизми, неklasифицирани на друго место	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J18 Пневмонија, микроорганизам неозначен	Вкупно	26,4	10,1	1,6	0,8	0,3	0,2	0,3	0,5	0,8	1,5	2,2	3,1	3,5	1,6
J20 Акутен бронхит	Вкупно	9,4	3,7	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3
J21 Акутен бронхиолит	Вкупно	19,7	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
J22 Неозначена акутна долнореспираторна инфекција	Вкупно	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,5	0,0
J30 Вазомоторен и алергичен ринит	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J31 Хроничен ринит, назофарингит и фарингит	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J32 Хроничен синусит	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1
J33 Назален полип	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,2	0,4	0,1	0,2	0,2
J34 Други заболувања на носот и на назалните синуси	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,1	0,8	1,3	1,1	0,5	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,5

Табела бр.4 Стапка на специфичен морбидитет за хоспитализирани болни според субкатегијата на болеста и старосната структура за 2021 година															
Шифра	Категорија мажи и жени	Старосна структура													
		до 1 год.	1-4 год.	5-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64год.	65-69год.	70-79год.	80+	Вкупно
J35 Хронични болести на тонзилите и аденоидите	Вкупно	0,3	3,6	3,0	0,6	0,6	0,5	0,4	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0	0,6
J36 Перитонзиларен апсцес	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0	0,0
J37 Хроничен ларингит и ларинготрахеит	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,2	0	0,0
J38 Болести на гласните жици и на ларинксот, неklasифицирани на друго место	Вкупно	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,5	0,4	0,4	0,3	0	0,2
J39 Други болести на горниот респираторен тракт	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0
J40 Бронхит, неозначен како акутен или хроничен	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0
J41 Обичен и мукопурулентен хроничен бронхит	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0
J42 Неозначен хроничен бронхит	Вкупно	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0	0,0
J43 Емфизем	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0
J44 Друга хронична опструктивна пулмонална болест	Вкупно	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4	1,9	2,2	2,4	2,3	0,5
J45 Астма	Вкупно	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,6	0,1	0,2
J47 Бронхиектазија	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0	0,0
J68 Респираторни состојби предизвикани со инхалација на хемикалии, гасови, чадови и пареи	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0
J69 Пневмонит предизвикан со тврди материи и течности	Вкупно	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0
J80 Респираторен дистрес синдром кај возрасен	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0	0,0
J81 Пулмонален едем	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,6	1,1	0,1
J84 Други интерстицијални пулмонални болести	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,5	0,3	0,4	0,1
J85 Апсцес на бел дроб и медијастинум	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0	0,0
J86 Пиоторакс	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1
J90 Плеврален излив, неklasифициран на друго место	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,3	0,4	0,7	0,8	0,9	0,2
J92 Плеврална плака	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
J93 Пневмоторакс	Вкупно	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,4	0,2	0,0	0,2	0,1

Извор на податоци: Центар за јавно здравје – Скопје

Табела бр.4 Стапка на специфичен морбидитет за хоспитализирани болни според субкатегијата на болеста и старосната структура за 2021 година															
Шифра	Категорија мажи и жени	до 1 год.	1-4 год.	5-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64год.	65-69год.	70-79год.	80+	Вкупно
J94 Други преврални состојби	Вкупно	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0
J95 Постпроцедурални респираторни заболувања, неklasифицирани на друго место	Вкупно	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J96 Респираторна инсуфициенција, неklasифицирана на друго место	Вкупно	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	0,3	0,7	0,7	0,1
J98 Други респираторни заболувања	Вкупно	0,1	0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,4	0,3	0,3	0,1

Извор на податоци: Центар за јавно здравје – Скопје

Табела бр.5 Приказ на најчестите субкатегории на заболувања за хоспитализирани болни според старосната структура и полот за 2021 година

Заболувања и состојби	Вкупно			до 1 год.			1-4 год.			5-9 год.			10-14 год.			15-19 год.			20-29 год.			30-39 год.			40-49 год.			50-59 год.			60-64 год.			65-69 год.			70-79 год.			80 и повеќе години		
	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж			
J18 Пневмонија, микроорганизам неозначен	1040	588	452	197	100	97	301	155	146	65	37	28	33	18	15	14	6	8	18	8	10	24	16	8	47	35	12	66	41	25	47	26	21	64	44	20	118	71	47	46	31	15
J35 Хронични болести на тонзилите и аденоидите	376	212	164	2	2	0	106	68	38	120	67	53	26	16	10	25	12	13	44	20	24	33	13	20	14	10	4	5	4	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
J34 Други заболувања на носот и на назалните синуси	338	184	154	0	0	0	1	1	0	1	1	0	3	2	1	36	22	14	122	63	59	98	53	45	50	26	24	16	10	6	5	2	3	2	1	1	4	3	1	0	0	0
J44 Друга хронична опструктивна пулмонална болест	309	168	141	0	0	0	3	3	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	4	2	2	17	10	7	36	23	13	62	33	29	64	35	29	90	48	42	30	12	18
J20 Акутен бронхит	211	137	74	70	44	26	109	76	33	18	13	5	1	0	1	1	0	1	3	2	1	1	0	1	3	1	2	1	0	1	2	0	2	1	0	1	1	1	0	0	0	0

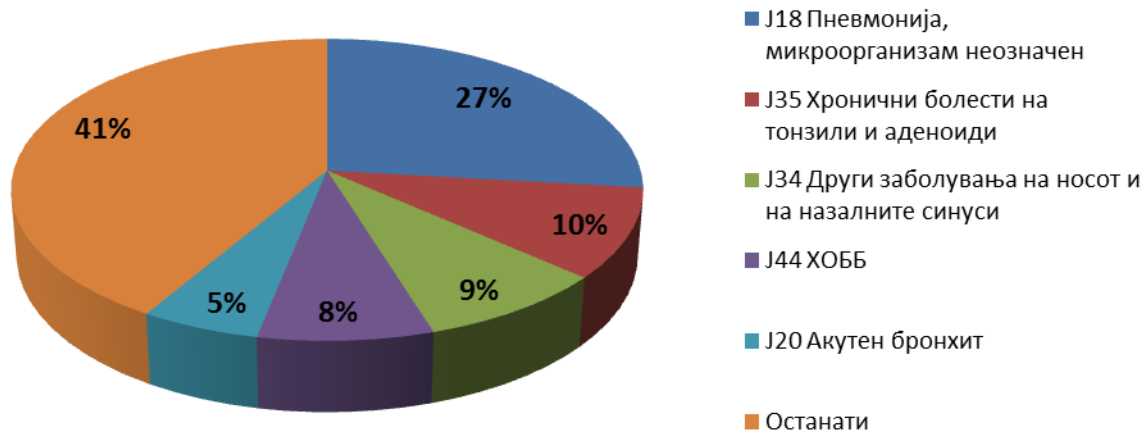
Табела бр.6 Стапки на специфичен морбидитет на најчестите субкатегории на заболувања за хоспитализирани болни според старосната структура и полот за 2021 година

Заболувања и состојби Шифра МКБ 10	Вкупно			до 1 год.			1-4 год.			5-9 год.			10-14 год.			15-19 год.			20-29 год.			30-39 год.			40-49 год.			50-59 год.			60-64 год.			65-69 год.			70-79 год.			80 и повеќе години		
	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж			
J18 Пневмонија, микроорганизам неозначен	1,6	1,9	1,4	26,4	26	27	10,1	10,1	10,1	1,6	1,8	1,4	0,8	0,8	0,7	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,5	0,8	0,3	0,8	1,0	0,6	1,5	1,7	1,3	2,2	3,3	1,3	3,1	4,3	2,2	3,5	5,6	2,0
J35 Хронични болести на тонзилите и аденоидите	0,6	0,7	0,5	0,3	0,5	0	3,6	4,4	2,6	3,0	3,2	2,7	0,6	0,8	0,5	0,6	0,5	0,6	0,5	0,4	0,5	0,4	0,3	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
J34 Други заболувања на носот и на назалните синуси	0,5	0,6	0,5	0,0	0	0	0,0	0,1	0,0	0,0	0	0	0,1	0,1	0	0,8	1	0,7	1,3	1,3	1,3	1,1	1,1	1	0,5	0,6	0,5	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
J44 Друга хронична опструктивна пулмонална болест	0,5	0,5	0,4	0,0	0	0	0,1	0,2	0,0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,2	0,2	0,1	0,4	0,6	0,3	1,9	2,1	1,8	2,2	2,6	1,9	2,4	2,9	2,0	2,3	2,2	2,4
J20 Акутен бронхит	0,3	0,4	0,2	9,4	12	7	3,7	5,0	2,3	0,4	0,6	0,3	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,1	0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Извор на податоци: Центар за јавно здравје – Скопје

Графикон бр. 4 Процентуален приказ на најчестите субкатегории на заболувања кај хоспитализираните болни за 2021 година

Извор на податоци: Центар за јавно здравје - Скопје

ЗАКЛУЧОЦИ

Намалувањето на социјалното и индивидуалното влијание на хроничните респираторни заболувања се заснова не само на рана дијагноза и третман, туку и на модификација на еколошките и социјалните фактори.

Поаѓајќи од целите на студијата, а врз основа на анализата на добиените резултати, можат да се донесат следните заклучоци:

1. **Првото место** во структурата на најзастапени субкатегории на болестите на респираторен систем (J00-J99) во *дејност општа медицина во Скопскиот регион за 2021 година* го завзема субкатегорија *акутен фарингит и акутен тонзилит (J02-J03)*, односно **33%** од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања во оваа дејност.

2. **Првото место** во *дејноста здравствена заштита на училишни деца и младина за 2021 година* го завзема субкатегорија *акутен фарингит и акутен тонзилит (J02-J03)*, односно **56%** од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања во оваа дејност.

3. **Првото место** во *дејноста здравствена заштита на деца за 2021 година* го завзема субкатегоријата *акутен фарингит и акутен тонзилит (J02-J03)*, односно **45%** од вкупниот број на регистрирани респираторни заболувања во оваа дејност.

4. Во структурата на **болничката дејност за 2021 година** најголем удел на лекувани болни од групата болести на респираторен систем (J00-J99) припаѓа на субкатегорија *J18 Пневмонија, микроорганизам неозначен*, односно **41%** од сите хоспитализации со регистрирани заболувања од оваа група.

5. Во амбулантно поликлиничката дејност доминира акутниот тонзилит и фарингит како најчеста причина за посета кај лекар во текот на 2021 година и тоа во сите дејности, но најчесто за децата од 0-6 години..

6. Најчеста причина за хоспитализација во текот на 2021 година била Пневмонијата од неозначен микроорганизам и тоа за двата пола подеднакво и најчесто за децата од 1-4 години.

ПРЕДЛОГ МЕРКИ

- Препораките кои произлегуваат од оваа Информација се насочени кон истакнување на значењето на превенцијата од респираторните заболувања и акцентирање на важноста на здравствено-воспитните мерки. Иако можностите за превенција на респираторните болести се скромни, следејќи го високиот морбидитет и големите економски трошоци што тие ги предизвикуваат, мора да помислиме дека добар дел од нив помалку или повеќе може да се превенираат. Во таа насока како прво треба да се споменат препораките од државата и здравствените власти за идентификација на здравствените ризици, менување на животните стилови, јакнење на имунолошкиот систем, поминување на повеќето од времето на отворено и сл. Понатаму, овде се и заложбите на државата кои се однесуваат на воведување на разни мерки за намалување на загаденоста на воздухот, примената на урбано планирање на сообраќајниците, оддалечувањето на училиштата од нив и сл. Многу важно во однос на превенцијата е и раниот скрининг како неопходен предуслов за ефикасно и навремено лекување, како и навремената консултација со специјалист при појавата на првите знаци на болеста.

- Како дел од препораките е здравственото воспитание и кампања за намалување на бројот на пушачите. Потрено е зголемување на јавната свест за респираторните заболувања со цел да се обезбеди поголема можност пациентите да ја препознаваат болеста и да се свесни за сериозноста на поврзаните проблеми. Што се однесува до пушењето, ако се знае дека карциномот на белите дробови е една од водечките причини за умирање од сите карциноми во Европа, при што во чекор го следи хроничната обструктивна белодробна болест, спасот од нив се чини се гледа во добро осмислените здравствено-воспитни активности како би можело оваа поразителна статистика да се редуцира со што ќе се спасат голем број на човечки животи и заштедат големи материјални средства. Истото тоа може да се постигне и преку кампањи за намалување на бројот на пушачите (охрабрување да не пушат), обука на здравствените работници и студентите на медицина како едукатори,

зголемување на јавниот простор во кој ќе нема дим од цигари, зголемување на цената на цигарите, упростување на пакувањето на цигарите, а во исто време прикажување на разни сликовници за штетноста од пушењето, како и искоренување на пасивното пушење по пат на запознавање на сегашните и идни родители од штетноста на цигарите за нивните деца и образување на жените во врска со штетноста од пушењето за време на бременоста.

Користена литература

1. Проф. д-р И.К. Ѓорѓоски, Физиологија 1, Скопје 2011, стр. 2
2. Global burden of COPD: systematic review and meta-analysis.
Halbert RJ, Natoli JL, Gano A, Badamgarav E, Buist AS, Mannino DM Eur Respir J.
2006 Sep; 28(3):523-32.
3. <https://zmc.mk/blog/shto-pretstavuva-bronhitis-i-kako-da-se-namali-rizikot-od-ova-zaboluva-e/>
4. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0954611111004>
5. Д-р Ентони С. Фаучи, д-р Јудин Браунвалд, д-р Денис Л. Каспер, д-р Стефан Л. Хаузер, д-р Ден Л. Лонго, проф. д-р Џ. Лери Џејмсон, проф. д-р Џозеф Лоскалцо, Принципи на интерната медицина на ХАРИСОН, Табернакул 2012, стр. 1635 – 1636
6. Проф. д-р Дејан Докиќ, поглавје Пулмологија, Интерна Медицина, Скопје 2002 год, стр.341
7. <https://blogs.biomedcentral.com/on-health/2019/11/12/pneumonia-is-a-major-threat-to-public-health-why-dont-we-acknowledge-the-fact/>